

KULTTUURI

Toimituksia vaivaa palautepula

Ongelmatilanteiden julkinen käsittely lisää yleisön luottamusta mediaan

Mediatohtori

Internet lisää toimitusten ja mediayleisön vuorovaikutusta. Viestimien ylläpitämällä keskustelupalstoilla käydään vilkasta keskustelua ja otetaan ahkerasti kantaa eri asioihin.

Toimitusten julkisuudesta ja näkyvyydestä huolimatta toimittajien suoraan saama palaute omasta työstä on kuitenkin vähäistä. Kriittinen yleisöltä tuleva palaute antaisi toimituksille mahdollisuuksia ja samalla myös velvoitteita avata omaa työtään lukijoille.

Toimitusten ulkopuolisilla ei ole kovinkaan tarkkaa käsitystä esimerkiksi siitä, miten juttujen aiheet ja lähteet on valittu ja miksi julkisuuteen nostettuja asioita on käsitelty valitulla tavalla.

Tasapuolisuutta on saatettu rikkoo uutisvalinnoissa tai asioille annetuissa painotuksissa,

henkilöiden tai instituutioiden perusteettomassa suosimisessa tai mustamaalaamisessa, piilomainonnassa, epäkriittisessä lähteiden käytössä ja kuvavalinnoissa.

Kaikki ovat omiaan nostattamaan epäilyjä juttujen taustalla vaikuttavista salatuista motiiveista.

Vaikka journalistiset perusteet olisivatkin perusteltuja, niitä ei ymmärretä, jos ne jätetään julkisuudelta piilo.

Henkilökohtainen vastaaminen yksittäisiin yhteydenottoihin ei kuitenkaan riitä, vaan laajemman yleisön luottamuksen säilyttäminen edellyttää ongelmatilanteiden julkista käsittelyä omalla välillä.

Kuolleeseen tilanteeseen on vaikuttanut se, että suomalaiset joukkoviestimet eivät juurikaan ole suosineet ulkomailla yleisiä

toimituskohtaisia lukija-asiamiehiä. Tiedustelin joitakin vuosia sitten suomalaisilta päätoimittajilta kiinnostusta tämännäköiseen järjestykseen. Pääosin lukija-asiamiehet nähtiin joko täysin tai melko tarpeettomiksi.

Lukija-asiamiehen rooli miettiin epäselväksi, toimitusten pelänti menettävän journalistista päätösvaltaansa ja lukija-asiamiesten käyttöönoton arveltiin latistavan journalistisia. Ylipäätään mahdollisuudet

arvoida toimitustyötä nähtiin haasteellisiksi, koska journalistista ratkaisusta pystytään esittämään perustellusti hyvinkin vaihtelevia näkemyksiä.

Heikki Kuutti
heikki.kuutti@jyu.fi

Viestintäolkeuden ja journalismitiikan asiantuntija, FT Heikki Kuutti arvioi Kalevan juttuja tällä palstalla. Hän keskittyy arvioinnissaan tänä vuonna lukijapalautteeseen. Arviot löytyvät myös osoitteesta www.kaleva.fi/mediatohtori

Esimerkkejä Kalevan toimitustyötä koskevasta lukijapalautteesta

"Perumme firman Kalevan, syy-meidän mielipiteitä ei koskaan julkaista tekstipalstalla, vaikka ovat todella asiallisia." (16.1.2012)

Toimitukset eivät voi koskaan julkaista edes kaikkea asiallista palautetta yksinkertaisesti rajallisen palstatilan takia. Myös tekstiviesteille varatun palstan koon on oltava suhteessa lehden muun aineiston tilaan. Verkkokeskustelussa vastaanlaista tilarajoitetta ei ole, ja

siellä viestin karsimiseen vaikuttaa ennen kaikkea sisällön asiallisuus.

"Tilajana katson oikeudeksi vaatia Kalevaa useammin päivittämään kasvokuvakatalogia. En jaksa uskoa, ettei lehden arkistosta löydy asiallisempaa kasvokuvaa yhdestä presidenttiehdokkaasta." (10.1.2012)

Julkisten varojen käytön seuraaminen on erittäin tärkeä osa toimitustyötä. Jos johonkin asiaan ei ole puututtu, kyse ei useinkaan ole ollut aiheen välttelystä vaan siitä, että sitä ei ole tärkeästä huolimatta saatettu huomata kiireisessä uutistyyssä. Tämänlaiset lukijoiden huomiot ovat erityisen tärkeitä jotta asioita pystytään ottamaan jatkossa käsittelyn kohteeksi.

pienesti. Kuka maksaa?" (20.12.2011)

Julkisten varojen käytön seuraaminen on erittäin tärkeä osa toimitustyötä. Jos johonkin asiaan ei ole puututtu, kyse ei useinkaan ole ollut aiheen välttelystä vaan siitä, että sitä ei ole tärkeästä huolimatta saatettu huomata kiireisessä uutistyyssä. Tämänlaiset lukijoiden huomiot ovat erityisen tärkeitä jotta asioita pystytään ottamaan jatkossa käsittelyn kohteeksi.

"Tyhjään päivien korvausten hausta kerrotaan isosti. Kyseenalaisista isoista menopäätöksistä (esimerkiksi kallioparkki)

Kalevan lukijoiden mielipiteitä kuunnellaan myös toimituksen järjestämässä erilaisissa tapahtumissa. Ookko nää -tempauksessa vieraili vuosi sitten noin 800 ihmistä.

Salatut motiivit pidetään kurissa toimittajan työssä

Uutisanalyysi

Erkki Hujanen
erkki.hujanen@kaleva.fi

Kalevan Journalismia eli toimittajien työtä ja työn tuloksia on eritelty nyt vuosi julkisesti. Kriittikää hoitaa toimituksen ulkopuolinen mediaatiikan tuntija, tohtori Heikki Kuutti Jyväskylän yliopistosta. Hän esiintyy kerran kuukaudessa lehden Mediatohtori-palstalla. Kuutin kriittikää voi kommentoida verkkosivustolla Kaleva.fi:ssä.

Mediatohtori jatkaa tänä vuonna, mutta niin, että hän nostaa arvioitava juttuesimerkkejä aikaisempaa enemmän Kalevan lukijoiden palautteen perusteella.

Lukijoiden palaute osana toimitustyön prosesseja ymmärretään toimituksissa tärkeäksi. Juttuaiheiden valinta, näkökulmien rajausta, tiedonhankinta sekä juttuideointi eli sisällön käsittely- ja esitystapojen valinta monipuolistuu, kun yleisö pääsee osalliseksi juttutekoon.

Kansalaisilta saa erityisesti kokemusperäisiä tosiasioita sekä tulkintoja ja tunteenilmaisuja aiheisiin, joista lukijat tietävät esimerkiksi ammattinsa tai harastustensa perusteella.

Kalevan toimitus kutsui Heikki Kuutin vuosi sitten lehden lukija-asiamieheksi. Hän valitsee oma-aloitteisesti Kalevan sivuilta kohteet, joiden hän arvioi herättävän lehden lukijoissa kysymyksiä ja kaipaavan jatkoselvityä.

Mediatohtori ei korvaa lukijaisen Sanan Neuvoston tarvet-

ta, sillä lukijat voivat kannella JSN:oon entiseen tapaan Kalevan julkaisuratkaisusta. Mediatohtoriin voi ottaa suoraan yhteyttä sähköpostilla heikki.kuutti@jyu.fi tai hänen tekstejään voi kommentoida Kaleva.fi:ssä.

Mediatohtori-palstaa on kiitelly Kalevan toimituksessa, mutta lukijat ovat käsitelleet käytäntöä tai Kuutin kriittikää odotettua vähemmän.

Tavoitteena on, että Mediatohtori-palsta kehittää yleisön ja Kalevan toimituksen vuorovaikutusta. Toimittajan työn avoin julkinen käsittely lisää lukijoiden medialukutaitoa ja tietämystä Kalevan toimintaperiaatteista. Samalla Kalevan toimittajien journalistinen ammatitaito syvenee.

Lukijat ovat epäilleet palautteissaan viime aikoina Kalevan suosivan joitakin presidenttieh-

dokkaita. Toimituksen päätös on, että poliittisissa tai muissakin kilpailuaselmassa kaikkia käsitellään tasapuolisesti. Asia on aina ehdottomasti niin, vaikka oman ehdokkaansa tappioon pettynyt lukija saattaa muuta luulla.

Laatujournalismin pyrkivä toimittaja ei Suomessa suostu sallittuihin, vaikka toki salatut tai tiedostamattomat mielilymykset tai henkilökohtaiset traumat saattavat vaikuttaa toimittajan tunteisiin.

Kalevan väitetään lukijapalautteissa myös muuttuneen iltapäivälehdessä, jopa sensaatiolehdessä suuntaan. Mielikuva liittyy aihevalintojen arkkipäiväistämiseen. Toimittajat eivät enää esimerkiksi referoi niin näyttävästi hallinnon päätöksiä kuin aikaisemmin. Myös uusia, ennen käsittelemättömiä aihealueita kuten isoja rikoksia nostetaan uutisviuluille.

Kalevan lukijapalautteessa on pulmallista, että juttuun tehnyt toimittaja ja palautteen antaja eivät ole aina tasavertaisia. Toimittaja esiintyy nimellä, mutta palautetta voi antaa nimettömänä. Joku voi osallistua keskusteluun verkkosivustolla vaikka kymmenellä eri nimimerkillä. Paperilehdessä Lukijalta-sivulle kirjoitavalta vaaditaan nimi vähintään toimituksen tietoon ja siellä julkastaan pääsääntöisesti vain nimillään kantaaottavien kirjoituksia.

Sosiaalinen media muuttaa ihmisten tapaa hankkia tietoa ja seurata uutisia. Tietoa jaetaan vertaisviestintäkanavilla, jotka eivät ole ammattitoimittajien tekemiä. Uutisorganisaatiot ovat hämälään. Sosiaalinen media tarjoaa mahdollisuuden kuitenkin myös uutismedialle.

Helsingin Sanomien uusi toi-

nen päätoimittaja Riikka Venäläinen totesi 10.1. lehdessään, että vahva journalisti vaatii vilkasta vuoropuhelua.

"Lehdistön rooliin kuuluu kriittisyys, mutta nykyään yhä tärkeämpää on myös itsekkriittisyys."

Venäläinen huomauttaa, että ilman oman tekemisen jatkuvaa analysointia, lukijoiden muuttuvien tarpeiden ymmärtämistä ja rakentavaa itsekkriittikää journalisti ei ansaitse paikkaansa. Journalistit ymmärtävät, että tekemisen avoimuus ei sulje pois kykyä tuottaa omaa terävää uutissisältöä. Esimerkiksi Aamulehti Tampereella on kokeillut lehden sisäisen palautteen julkaisua kaikkien nähtäväksi. Jotkut ulkomaiset lehdet julkaisevat päivän työlistansa ja keskenkäiset juttuaiheet, joista reporterit seurustelevat lukijoiden kanssa netissä reaaliaikaisesti.

Oulun teatterifestivaali on finaalisissa

Eeva Kauppinen Kaleva
OULU Oulun lasten ja nuorten teatterifestivaali on yksi neljästä Lasten ja nuorten teatteriteko-palkintoehdokkaasta.

"Oulun festivaalista on 30 vuodessa kasvanut valtakunnallinen, kotimaisten ja kansainvälisten vierailujen juhla, jonne perheet saapuvat viihtymään ja Oulun sekä lähikuntien koulut taidekasvatuksen merkeissä", perustelee finalistit valinnut Suomen Teatteriry:n raati.

"Korkean profiilinsa vuoksi tapahtuma on haluttu esiintymispaikka." Raadin mielestä Oulun festivaali on suomalaisen lastenteatterin näyteikkuna Eurooppaan. "Festivaali panostaa verkostoitumiseen, mikä lisää suomalaisen lasten- ja nuortenteatterin näkyvyyttä valtakunnallisesti ja kansainvälisesti."

Festivaalin taiteellinen johtaja on Oulun kaupunginteatteri Oyn taiteellinen johtaja Mikko Kouki.

Oulun kaupunginteatteri on finaalisissa toisena peräkkäisenä vuonna. Vuosi sitten palkinnosta kilpaili EU-hanke Platform II+,

jossa Oulun kaupunginteatteri on mukana ainoana teatterina Suomesta.

Oulun lasten ja nuorten teatterifestivaali järjestetään 31. keran 20.-26. helmikuuta. Tämän vuoden ohjelmisto painottuu uuteen sirkukseen ja vauvateatteriin.

Finaalin pääsi myös Kajaanin kaupunginteatterin kannatusyhdistys, joka kustansi kaikki Kajaanin ala-astelapset katsomaan *Koirien Kalevala* -esityksen 2011.

"Kannatusyhdistyksen tempaus on mitä hienoin ja oivalta- tuuripalveluiden tasavertaisista ja alueellista saavutettavuutta voidaan edistää", raati kehuu.

Muut finalistit ovat Helsingin kaupunginteatterin *Yököpelin* näytelmä ja Lappeenrannan kaupunginteatterin *Häh?*-tuotanto varhaisnuorille.

Lasten ja nuorten teatteriteko-palkinnon voittajan valitsee teatterineuvos Eila Roine.

Palkinto jaetaan Thalia-gaallassa Svenska Teaternissa Helsingissä 11. maaliskuuta.

Barokki sopii talveen

KONSERTTI

Oulun vanhan musiikin festivaali: L'inverno di Vivaldi. Suvi Tönkyrä, viulu. Oulunsalo Ensemblen barokkiorkestri Joh-tajana Sinikka Ala-Leppilampi. Oulunsalon kirkossa 30.1.

Vivaldin Vuodenaikojen Talvi-konserttoon oli helppo eläytyä Oulunsalon kirkossa vanhan musiikin konsertissa, kun pakkakanen paukkui ulkona hyisissä lukemissa.

Oulunsalo Ensemblen barokkiorkesterin ja solisti Suvi Tönkyrän tulkinta oli musikaalisen vivahteikas.

Sen verran nuoret soittajat olivat kuitenkin nuoteissa kiinni, että orkesterinjohtaja Sinikka Ala-Leppilammen merkkejä ei aina ehditty seurata, minkä seurauksena tempot eivät heti osuneet kohdalleen.

Parhaimmillaan soitto oli kuitenkin lennokasta.

Kaksi konserttoa Vivaldin *L'Estro armonico* -kokonaisuudesta soivat Talvea jämmämin. Musiikki keiinu rennosti, ja sointi ja fraseeraus olivat tyylinmukaisia.

Suvi Tönkyrä soitti kaksi osaa J. S. Bachin sooloviululonaatista *BWV1003*. Andanten melodia ja alarekisterin "continuoääni" soivat tasapainoisesti ja itsenäisesti - kuin kaksi muusikkoa. Sävelpuhtaus oli hyvä, ja pari kriittistä kohtaa hän selvitti taitavasti.

Allegro-osan arpeggioissa vauhti oli kiivas, mikä aiheutti pientä hätäisyyttä kappaleen loppupuolella.

Kaksi osaa *Unico Willem van Wassenaerin* konsertosta olivat pirteä esitys ja vaihtelua muuten tutsussa ohjelmassa. Rytmisesti napakka ja energinen esitys sai muita teoksia vapaamman asun; jopa vibrato oli sallittu.

Juha Sutela

Pohjoinen valokuvakeskus sai 80 000 euroa

VALOKUVATAIDE Valtion valokuvataide-toimikunta jakoi apurahoja ja avustuksia noin 650 000 euroa. Kymmenen alueellista valokuvakeskusta sai tuesta suurimman osan, yhteensä yli 370 000 euroa.

Eri puolilla Suomea toimivat valokuvakeskukset järjestävät valokuvanäyttelyitä, kursseja ja työpajoja.

Pohjoinen valokuvakeskus Oulusta sai toiminta-avustusta 80 000 euroa.

Sara Ahde Oulusta sai 3 000 euroa näyttelykuluihin ja laitehankintaan, Marjo Hyttinen Keminaalasta 2000 euroa teos-sarjan toteutus- ja näyttelykuluihin ja Anni Kinnunen Oulusta 5000 euroa näyttelytoiston valmistuskuluihin. (Kaleva)

Arctic Reach Ensemblelle 6 000 euroa

TEATTERI Valtion näyttämö-taide-toimikunta jakoi teatterien-toiminta-avustuksia, erityis-avustuksia ja kohdeapurahoja lähes kolme miljoonaa euroa.

Nukketeatteriyhdistys Akseli Klou Oulusta sai 30 000 euroa toiminta-avustusta. Kulttuuriosuuskunta G-voima Kajaanista sai 6 000 euroa *Kajaanin teatteritapaamisen* teuttamiseen ja Teatteriyhdistys Arctic Reach Ensemble Oulusta 6 000 euroa näyttämötoeoksen ja draama-työpajan tuotantokuluihin.

Taidenäyttelyihin valtion tukea 850 000 euroa

KUVATAIDE Valtion kuvataide-toimikunta jakoi apurahoja ja avustuksia yhteensä lähes 1,1 miljoonaa euroa. Siitä 850 000 euroa kohdistettiin taidenäyttelyihin.

Suurimman avustuksen, 110 000 euroa, sai Helsingin Taidehalli. Taiteilijajärjestöjen ylläpitämät galleriat - Galleria G, Galleria Sculptor, MUU galleria ja TM-galleria - saivat kukin 38 000 euroa.

Apurahan sai 190 kuvataiteilijaa tai työryhmää.

Harmaja-yhdistys Oulusta sai 10 000 ja Oulun Taiteilijajäseura -63 ry. 8 000 euroa näyttelytoimintaan. In KulttuuriKauppilalle myönnettiin 5 000 euroa biennaalikuluihin, Oranki Art ry:lle Pellosta 3 000 euroa ympäristötäidetapahtuman kuluihin ja Kärämäen Taideyhdistys Elsuu-palle 3 000 euroa kesänäyttelyyn kuluihin.

Kohdeapurahoja saivat Anssi Hanhela, Haukipudas, 2 000 euroa näyttelykuluihin; Sampo Kaikkonen, Oulu, 1 000 euroa materiaalikuluihin; Marjukka Kaminen, Haukipudas, 1 000 euroa materiaalikuluihin; Ilona Kivijärvi, Oulu, 3 000 euroa materiaali- ja näyttelykuluihin; Daniel Nagy, Oulu, 1 600 euroa näyttelykuluihin; Kaisa Nurminen, Kemi, 2 000 euroa laite-, materiaali- ja teoskuluihin; Pirjo Nykänen, Kemi, 4 000 euroa näyttelykuluihin; Paula Suominen, Posio, 2 000 euroa näyttelykuluihin; Kari Södö, Oulu, 2 500 euroa näyttelykuluihin. (Kaleva)